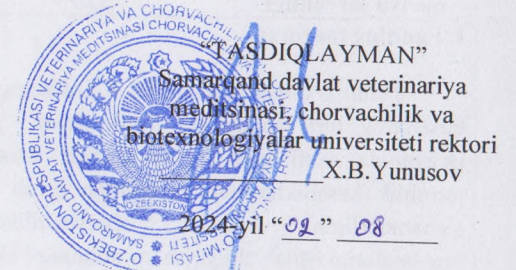

76

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI**

**OTLARNING VETERINARIYA JARROHLIGI
FANINING O'QUV DASTURI**

Bilim sohasi:	800000	– Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	840000	– Veterinariya
Mutaxassislik:	70840107	– Trening va ot kasalliklari

Samarqand –2024

Fan modul kodi OV71108		O'quv yili 2024-2025	Semestr 1	ECTS – Kreditlar 8	
Fan modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 6	
	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)		Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1.	Otlarning veteri- nariya jarrohligi	120		120	240
2.	I. Fanning mazmuni				
<p>Fanni o'qitishdan maqsad – Otlarning veterinariya jarrohligi fani otlar tanasining turli sohalarida uchraydigan jarrohlik kasalliklarini o'rganish jarayonida axoli qaramog'ida hamda ixtisoslashgan otchilik xo'jaliklarida jarrohlik kasalliklarining kechishiga qarab ularni oldini olishning iqtisodiy samaradorligini o'rgatish; chorvachilikda bajariladigan veterinariya muolajalarini ishlab chiqarish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifasi – magistrarga otlar orasida keng tarqalgan xirurgik muammolarni bartaraf etishni, otlarning jarrohlik kasalliklarida organizmda kechayotgan umumiy va mahalliy jarayonlarda hayvon turiga, jinsiga, zotiga, yashash sharoitiga, maxsuldorligiga va boshqa omillarga qarab, qanday o'zgarishini tushuntirish, ularni davolash va oldini olish choralarini qo'llab, chorvachilikda hayvonlar maxsuldorligini oshirish hamda iqtisodiy samaradorlikka erishishga o'rgartishdan iborat.</p>					
II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)					
II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:					
1.Kirish. Otlarda boshning qo'shimcha bo'shliqlari va burun kasalliklari					
<p>Kirish. "Otlarda veterinariya jarrohligi" fanining zamonaviy muammolari va ularni yechish yo'llari. Otda boshning qo'shimcha bo'shliqlari yallig'lanishining ilmiy nazariyasi. Nasldor otlarda burun to'sig'ining yirtilishi. Burundan qon ketishi. Burun bo'shlig'idagi o'smani davolash. Burun bo'shlig'idagi yot narsalar. Bosh suyaklarining sinishi. Bosh sohasida kuyish, dermatit va ekzemalarni zamonaviy davolash usullari. Otlarda tag'nak kasallikligini davolash.</p>					
2-mavzu: Otlarni operatsiyaga tayyorlash.					
<p>Operatsiya o'tkazish rejasini tuzish. Xirurg va uning yordamchilarning operatsiyaga tayyorgarlik jarayoni. Qo'llarni operatsiyaga tayyorlash.</p>					

Hayvonlarni operatsiyaga tayyorlash bosqichlari va bajarish texnikasi. Operatsiya oldi hayvonlarni klinik tekshirish jarayoni.

3-mavzu: Otlarining bosh sohasidagi xirurgik kasalliklar.

Otlarda boshning qo'shimcha bo'shliqlari yallig'lanishi. Nasldor otlarda burun to'sig'ining yirtilishi. Burundan qon ketishi. Burun bo'shlig'idagi o'smalarning ilmiy nazariyasi. Burun bo'shlig'idagi yot narsalar. Bosh suyaklarining sinishi. Otlarda nohuna kasalligi xirurgik ishlov berish yo'li bilan davolash. Bosh sohasida kuyish, dermatit va ekzemalarni zamonaviy davolash usullari.

4-mavzu: Otlarining bo'yin sohalasidagi xirurgik kasalliklar.

Bo'yin sohasining anatomo-topografik ma'lumotlari. Otlarda bo'yinning qiyshayib qolishi kasalligini etiologiyasi, patogenezi, davolosh va oldini olishni xirurgik usullari. Buyunturuq vena qon tomirida tromboflebit yallig'lanishlarni etiologiyasi, patogenezi, davolosh va oldini olishni xirurgik usullari. Buyun umurtqasining shikastlanishi. Buyun umurtqasining sinishi.

5-mavzu. Otlarda yag'rin, sohalasidagi kasalliklar.

Otning yag'rin gematomasi va limfoekstravazatlar etiologiyasi, patogenezi, davolosh va oldini olishni xirurgik usullari. Yag'rinning travmatik diffuz shishining etiologiyasi, patogenezi davolashni xirurgik usullari. Yag'rinning o'tkir aseptik bursitlari. Yag'rin onxoserkozi. Qovurg'alarining sinishi. O'pka churrasi. Spondiloartroz. Spondiloartrit. Spondilit. Umurtqalar sinishi.

6-mavzu. Otlarda ko'krak sohalasidagi kasalliklar. Otning ko'krak sohasida, plevra bo'shlig'ida gematomasi va limfoekstravazatlar etiologiyasi, patogenezi, davolosh va oldini olishni xirurgik usullari. Ko'krakning travmatik diffuz shishi etiologiyasi, patogenezi davolashni xirurgik usullari. Ko'krakning o'tkir aseptik bursitlari. Ko'krakda plevrasintez texnikasi. Qovurg'alarining sinishi. O'pka churrasi. Spondiloartroz. Spondiloartrit. Spondilit. Umurtqalar sinishi.

7-mavzu. Otlarda bel sohalasidagi kasalliklar.

Otlarning dum sohasida eroziyani etiologiyasi, patogenezi, davolosh va oldini olishni jarrohlik usullari. Otlarda dumini sinishi. Dumda ostioparoz kasalligi etiologiyasi, patogenezi, davolosh va oldini olishni jarrohlik usullari. Dumda ostiodistrofiya kasalligi. Otlarning dum sohasida onxoserkoz kasalligini etiologiyasi, patogenezi, davolosh va oldini olishni jarrohlik usullari. Ineksiyadan keying asoratlar.

8-mavzu. Otlarda qorin sohasidagi kasalliklar

Otlarda churralar haqida umumiy ma'lumotlar. Otlarda churra kasalligini

etiologiyasi, patogenezi, davolash va oldinini ilishni xirurgik usullari. Kindik churrasi. Son churrasi. Chov-yorg'oq churrasi. Urg'ochi itlarda chov churrasi. Oraliq churrasi. Qorinning oq yo'li churrasi. Qorinning travmatik churrasi. Diafragmal churra.

9-mavzu. Otlarda tos sohasidagi kasalliklar

Otlarda tos suyaklarining sinishlarini etiologiyasi, patogenezi, davolash va oldinini ilishni xirurgik usullari. Dumg'aza suyagining sinishlari. Dum umurtqalarining sinishlari. Dumg'aza – kuymich birikmasining cho'zilishi. To'g'ri ichak kasalliklari va anal teshigi nuqsonlari va ularni ilmiy asoslangan usullar bilan davolash. To'g'ri ichakning chiqib qolishini ilmiy asoslangan davolash usullari. Pararektal absesslar va flegmonalar.

10-mavzu. Ayg'irlarda jinsiy organlarining jarrohlik kasalliklari

Ayg'irda preputsiy va jinsiy a'zoning lat yeyishlari. Preputsiy va jinsiy a'zo jarohatlari. Preputsiy va jinsiy a'zo o'smalarining ilmiy nazariyasi. O'smalar diagnostikasi. Preputsiy va jinsiy a'zo o'smalari. Jinsiy a'zo fibropapillomatozi. Urug'don o'smalari. Prostata bezining yallig'lanishi. Prostata bezining gipertrofiyasi. Pufakchasimon bezning yallig'lanishi. Axtalash texnikasi.

11-mavzu. Preputsiy, urug'don va jinsiy a'zo o'smalar to'g'risida zamonaviy ma'lumotlar

Preputsiy va jinsiy a'zo jarohatlari va lat yeyishlari. Urug'don, preputsiy va jinsiy a'zo o'smalari. Prostata bezining yallig'lanishi. Urug' pufakchalarining yallig'lanishi. Fimoz, parafimoz kasalligi.

12-mavzu. Biyaning jinsiy organlari jarrohlik kasalliklari

Biyada vulvit va vaginit kasalligini etiologiyasi, patogenezi davolash va oldini olish. Otlarda qinning chiqishini davolash va oldini olish choratadbirlari. Bachadon kasalliklari, endo va piometritlarni davolash. Tug'ruqqa yordam berish. Kesarcha kesish operatsiyalari texnikasi. Biyalarda ovarioektomiya operatsiyasi texnikasi.

13-mavzu. Oyoq kasalliklari

Hayvonlar lokomotor apparatining anatomo-fiziologik tavsifi. Oldingi oyoqlarning nerv kasalliklari: yelka nerv tugunining falaji, tirsak va bilak nervlarning falaji. Kurak suyagining sinishi. Yelka muskullarning revmatik yallig'lanishi.

Oliy ta'limning 800000 - Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya bilim sohasining 70840107 - Trening va ot kasalliklari mutaxassisligi uchun tayyorlangan "Otlarning veterinariya jarrohligi" fanning o'quv dasturiga

TAQRIZ

Respublikamizning "Ta'lim to'g'risida"gi qonuniga mos ravishda qishloq xo'jaligi va veterinariya ilm-fanini raqobatbardosh, yuqori malakali mutaxassislar bilan ta'minlash maqsadida tahsil olayotgan magistrlar "Otlarning veterinariya jarrohligi" fanining rivojlanishi. Otlarda uchraydigan jarrohlik kasalliklar. Otlar organizmini anatomotopografik va fiziologik xususiyatlari. Otlarda olib boriladigan davolash va oldini olishda konservativ va operativ amaliyotlar. Otlar jarrohlik kasalliklari rivojlanishi mexanizmi va patogenezi. Otlar kasalliklari o'ziga hos ahamiyati.

Fundamental fanlardan biri bo'lgan "Otlarning veterinariya jarrohligi" – fani Otlarning jarrohlik kasalliklariga qarshi amaliyot sharoitida profilaktik ishlarni bajarish, otlar jarrohlik patologiyalarini o'rganish va to'g'rilash, otlar xirurgik kasalliklarining etiologiyasi, patogenezi o'rganish bilan birgalikda, davolash va oldini olishni o'rgatish, shuningdek veterinariyada otlarni xirurgik kasalliklarida zamonaviy konservativ davolash va operatsiya usullarini ishlab chiqish va olingan natijalarni amaliyotga tavsiya qilish hamda otlar jarrohligini o'rgatadigan fandır.

Fanni o'rganish uchun ma'ruza, amaliy mashg'ulotlar va mustaqil ishlash uchun yetarli darajada soatlar ajratilgan bo'lib, chorvachilik va veterinariya amaliyoti va fani sohalarining mutaxassisliklariga oid tafakkur va dunyoqarashni shakllantirishda katta ahamiyatga egadir.

Dasturda fanning maqsadi va vazifalari: fan bo'yicha talabalarining tasavvuri, bilimi, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar: o'quv rejasidagi boshqa fanlar bilan aloqasi: fanning ilm-fan va ishlab chiqarishdagi o'rni bo'yicha uslubiy ko'rsalmalar berilgan.

Dasturda fanning mazmuni, amaliy mashg'ulotlar, laboratoriya darslari va mustaqil ta'limni tashkil etish uchun ko'rsalmalar, dars uchun kerak bo'ladigan asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari alohida-alohida ifodalangan.

Dasturda ma'ruza va amaliy darslar, mustaqil mashg'ulotlarning mavzulari rejalashtirilgan soatlarga mos ravishda taqsimlangan.

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda "Otlarning veterinariya jarrohligi" fanidan tayyorlangan ushbu dasturni hozirgi davr va mutaxassislik bo'yicha malaka talablariga javob beradi, deb hisoblayman. "Otlarning veterinariya jarrohligi" fanining dasturini o'rnatilgan tartibda tasdiqlashga hamda o'quv jarayonida qo'llash uchun tavsiya etaman.

Samarqand viloyati hayvonlar kasalliklari
va oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligi
davlat markazi direktori.

Allamurodova M.M.

Oliy ta'limning 800000 - Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya bilim sohasining 70840107 - Trening va ot kasalliklari mutaxassisligi uchun tayyorlangan "Otlarning veterinariya jarrohligi" fannining o'quv dasturiga TAQRIZ

Respublikamizning "Ta'lim to'g'risida"gi qonuniga mos ravishda qishloq xo'jaligi va veterinariya ilm-fanini raqobatbardosh, yuqori malakali mutaxassislar bilan ta'minlash maqsadida tahsil olayotgan magistrlar "Otlarning veterinariya jarrohligi" fanining rivojlanishi. Otlarda uchraydigan jarrohlik kasalliklar. Otlar organizmini anatomotopografik va fiziologik xususiyatlari. Otlarda olib boriladigan davolash va oldini olishda konservativ va operativ amaliyotlar. Otlar jarrohlik kasalliklari rivojlanishi mexanizmida yani patogenezida o'ziga hos ahamiyati.

Fundamental fanlardan biri bo'lgan "Otlarning veterinariya jarrohligi" – fani Otlarning jarrohlik kasalliklariga qarshi amaliyot sharoitida profilaktik ishlarni bajarish, otlar jarrohlik patologiyalarini o'rganish va to'g'rilash, otlar xirurgik kasalliklarining etiologiyasi, patogenezi o'rganish bilan birgalikda, davolash va oldini olishni o'rgatish, shuningdek veterinariyada otlarni xirurgik kasalliklarida zamonaviy konservativ davolash va operatsiya usullarini ishlab chiqish va olingan natijalarni amaliyotga tavsiya qilish hamda otlar jarrohligini o'rgatadigan fandır.

Fanni o'rganish uchun ma'ruza, amaliy mashg'ulotlar va mustaqil ishlash uchun yetarli darajada soatlar ajratilgan bo'lib, chorvachilik va veterinariya amaliyoti va fani sohaslarining mutaxassisliklariga oid tafakkur va dunyoqarashni shakllantirishda katta ahamiyatga egadir.

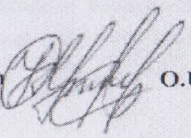
Dasturda fanning maqsadi va vazifalari: fan bo'yicha talabalarining tasavvuri, bilimi, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar: o'quv rejasidagi boshqa fanlar bilan aloqasi: fanning ilm-fan va ishlab chiqarishdagi o'rni bo'yicha uslubiy ko'rsalmalar berilgan.

Dasturda fanning mazmuni, amaliy mashg'ulotlar, laboratoriya darslari va mustaqil ta'limni tashkil etish uchun ko'rsalmalar, dars uchun kerak bo'ladigan asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari alohida-alohida ifodalangan.

Dasturda ma'ruza va amaliy darslar, mustaqil mashg'ulotlarning mavzulari rejalashtirilgan soatlarga mos ravishda taqsimlangan.

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda "Otlarning veterinariya jarrohligi" fanidan tayyorlangan ushbu dasturni hozirgi davr va mutaxassislik bo'yicha malaka talablariga javob beradi, deb hisoblayman. "Otlarning veterinariya jarrohligi" fanining dasturini o'rnatilgan tartibda tasdiqlashga hamda o'quv jarayonida qo'llash uchun tavsiya etaman.

Veterinariya ilmiy-tadqiqot instituti,
"Veterinariya va urchitish patologiyasi"

laboratoriyasi mudiri, v.f.d., katta ilmiy xodim O.U.Kuldashv

14-mavzu. Yelka kurak bo'g'imining jarohatlari va yallig'lanishi.
Yelka bo'g'imining artrozi. Tirsak bo'g'imi yiringli yallig'lanishlari Tirsak do'ngligining bursiti. Qorin aortasi tarmoqlarining trombozi. Katta boldir, kichik boldir nervlarning falajlari. Sag'ri muskullarining fassikulyar miopatozi.

15-mavzu. Otda yelka sohaslaridagi kasalliklar

Anatomo-topografik ma'lumotlar. Kurak – yelka bo'g'imining artrozi. Kurak – yelka bo'g'imining revmatik yallig'lanishini etiologiyasi, patogenezi davolash va oldini olish. Kurak – yelka bo'g'imining shakl buzuvchi yallig'lanishi. Yelka ikki boshli muskuli bursasining yallig'lanishi. Yelka uch boshli muskulining yallig'lanishi.

16-mavzu. Otda kurak sohaslaridagi kasalliklar

Otning kurak sohasida anatomo-topografik ma'lumotlari. Kurak suyagining sinishi. Yelka suyagining sinishi, chiqishi, yorilish, dars ketish holatlari. Yelka suyagining osteomiyeliti. Kurak – yelka bo'g'imining jarohatlari. Kurak – yelka bo'g'imining cho'zilishi.

17-mavzu. Otda bilak sohaslaridagi kasalliklar

Otning anatomo-topografik ma'lumotlari. Bilak flegmonasi. Bilak suyagining sinishlari. Bilak sohasida jarohatlarni davolash. Otning bilak sohasidagi anatomo-topografik ma'lumotlari. tirkak bo'imi bursitlari. Bilak bo'g'imining lat yeyishi va cho'zilishi.

18-mavzu. Otda tirsak sohaslaridagi kasalliklar

Otning tirsak sohasidagi anatomo-topografik ma'lumotlari. Tirsak do'ngligi bursitlari. Tirsak bo'g'imining lat yeyishi va cho'zilishi. Tirsak bo'g'imining yiringli yallig'lanishi. Tirsak suyagining sinishlari. Bilaguzuk pay qinlarining yallig'lanishlari. Kaft suyaklarining yorilishi va sinishi.

19-mavzu. Otda bilaguzuk sohaslaridagi

Otning bilaguzuk sohasining anatomo-topografik ma'lumotlari. Prekarpal bursit. Bilaguzuk bo'g'imining jarohatlari. Bilaguzuk bog'imining yallig'lanishlari. Bilaguzuk pay qinlarining yallig'lanishlari. Kaft suyaklarining yorilishi va sinishi.

20-mavzu. Otda kaft sohaslaridagi

Otning kaft sohasi anatomo-topografik ma'lumotlari. Kaft sohasidan o'tadigan paylarning jarohatlari. Kaft sohasidan o'tadigan paylarning uzilishlari. Kaft sohasidan o'tadigan paylarning yallig'lanishi. Kaft suyaklarining suyaklashuvchi pariestiti.

21-mavzu. Otning sag'ri va son sohaslaridagi kasalliklar

Otda qorin aortasi va tarmoqlarining trombozi. Sag'ri muskullarining

fassikulyar miopatozi va uni ilmiy asoslangan usullar bilan davolash. Tos – son bo‘g‘imining chiqishi. Tos – son payining yallig‘lanishi. Tos – son payininguzilishi. Tos – son bo‘g‘iminingyorilishi.

22-mavzu. Tos-son bo‘g‘imining chiqishi va yallig‘lanishi.

Tizza bo‘g‘imining chiqishi va yallig‘lanishlari. Katta boldir suyagining oldingi va kichik boldir suyagining uchinchi muskullari uzilishlari. Kichik va katta boldir suyaklarning sinishlari. Sakrash bo‘g‘imining aseptik va yiringli yallig‘lanishlari. Sakrash bo‘g‘imining bursiti. Kaft suyaklarining yiringli ostiti va osteomieliti.

23-mavzu. Otda tizza va bolder, tovon bo‘g‘imi sohalaridagi kasalliklar

Otning sag‘ri muskullarining fassikulyar miopatozi va uni ilmiy asoslangan usullar bilan davolash. Tos – son bo‘g‘imining chiqishi. Tos – son bo‘g‘imining yallig‘lanishi. Tizza qopqoqchasining chiqishi. Tizza bo‘g‘imining aseptik yallig‘lanishi. Tizza bo‘g‘imining shakl buzuvchi yallig‘lanishi. Katta boldir suyagi old muskuli va kichik boldir suyagi uchinchi muskulining uzilishlari. Katta va kichik boldir suyaklarining sinishlari.

24-mavzu. Otda tovon bo‘g‘imi sohalaridagi kasalliklar

Otda katta boldir suyagi old muskuli va kichik boldir suyagi uchinchi muskulining uzilishlari. Katta va kichik boldir suyaklarining sinishlari. Tovu bo‘g‘imining anatom – topografik tavsifi. Tovu bo‘g‘imi suyaklarining sinishi. Tovu bo‘g‘imi bursiti. Tovu bo‘g‘imi plantar paychasining yallig‘lanishi. Boldir-oshiq bo‘g‘imining sinovtlari. Boldir-oshiq bo‘g‘imining yiringli yallig‘lanishi.

25-mavzu. Barmoq kasalliklari

Barmoq ikkinchi falangasining jarohatlari, chuzilishlari va chiqishlari. Ikkinchi falanga bo‘g‘imining yallig‘lanishlari. Ikkinchi falanganing desmoiditi. Ikkinchi falanganing sinishi. Tushoq bo‘g‘imining yallig‘lanishi va jarohatlari.

III. Amaliy mashg‘ulotlari bo‘yicha ko‘rsatma va tavsiyalar

III.1. Amaliy mashg‘ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsia etiladi:

1. Otlarda jarohatlarni davolashning xususiyatlari.
2. Otlarda yara va oqmalarni davolash.
3. Toyda burun bo‘shlig‘ini rinoskopiya usullari bilan tekshirish.
4. Katta yoshli toylarda alveolyar periodontitni davolash.
5. Otda tishni ekstirpasiya qilish.
6. Tashqi quloq yallig‘lanishini davolash.

5. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekistonda erkin va farovon yashaylik. “Toshkent, “Tasvir” nashriyot uyi, 2021 yil. – 52 bet.
6. Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezigulik va bunyodkorlik-milliy g‘oyamizning poydevoridir. Toshkent, “Tasvir” nashriyot uyi, 2021 yil. – 36 bet.
7. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, “O‘zbekiston” nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.
8. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi “Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5696 son Farmoni.
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi “Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to‘g‘risida”gi PQ-187-son qarori.
10. Dean A. Hendrickson and A. N. (Nickie) Baird. Turner and McIlwraith’s Techniques in Large Animal Surgery, 4th Edition. © 2013 John Wiley & Sons, Inc. Published 2013 by John Wiley & Sons, Inc.
11. David Weaver, Owen Atkinson and others Bovine surgery and lameness, third Edition, US, 2018.

Axborot manbaalari

1. [www. Ziyonet.uz](http://www.Ziyonet.uz)
2. www.veterinariya.medsinasi.uz
3. www.sea@mail.net21.ru
4. www.veterinary@actavis.ru

8. Fan dasturi samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti kengashining 2024-yil “2”-avgustdagi “12-sonli bayoni bilan ma’qullangan.
9. **Fan uchun mas’ullar:**
X.B. Niyozov – SamDVMCHBU, “Veterinariya jarrohligi va akusherlik” kafedrası professori, veterinariya fanlari doktori,
S.B.Abdıyev– SamVMI, “Veterinariya jarrohligi va akusherlik” kafedrası katta o‘qıtuvchısı v.f.f.d (PhD)
10. **Taqrizchilar:**
O.U.Kuldashev – Veterinariya ilmiy-tadqiqot instituti, “Veterinariya va urchitish patologiyası” laboratoriyası mudiri, v.f.d., kata ilmiy xodim.
M.M.Allamurodova – Samarqand viloyati hayvonlar kasalliklari va oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligi davlat markazi direktori.

	<ul style="list-style-type: none"> Otlar veterinariya jarrohligi fanining zamonaviy muammolari va ularni yechish yo'llari, tananing turli sohalarida kasalliklarning kechish xususiyatlarini, ayg'irlar jinsiy a'zolari kasalliklari, oshqozon ichak kasalliklarini kechish xususiyatini tahminiy oqibati, alohida a'zo va to'qimalarning jarrohlik kasalliklari sabablari haqida <i>tasavvurga ega bo'lish kerak; (bilim);</i> Otlarning bosh, bo'yin, ko'krak, qorin va oyoq sohalaridagi jarrohlik kasalliklarida zamonaviy konservativ va operativ davolash usullarini ilmiy nazariyasi, ayg'irlarning preputsiy, urug'don va jinsiy a'zo o'smalarini, hayvonlar organlarining zamonaviy tekshirish usullarini, turli xildagi jarrohlik kasalliklar kechishini aniqlash, davolash va ushbu kasalliklarni oldini olish usullarini <i>bilishi va ulardan foydalana olishi (ko'nikma)</i> Ot kasalliklarning klinik belgilari va tekshirish natijalariga asosan tashhis qo'yish, jarrohlik kasalliklariga davolash o'tkazishda zamonaviy qurilmalardan foydalanish, kasalliklarni samarali va arzon usullar bilan davolash, oldini olish va hayvonlarning turli organlar kasalliklarini davolash uchun qo'llanadigan asbob-uskunalaridan foydalanish, jarrohlik kasalliklarini zamonaviy davolash usullarini qo'llash, maxsulдор qoramollar, otlar va tuyalarda kasalliklarni davolashning jarrohlik usullarini bajara olish <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak; (malaka)</i>
5.	<p>VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> ma'ruzalar; interfaol keys-stadilar; seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); guruhlarda ishlash; taqdimotlarni qilish; individual loyihalar; jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
6.	<p>VIII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazoratni muvaffaqiyatli topshirish.</p>
7.	<p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> Tashtemirov R.M., Karimov M.G. Ortopediya, o'quv qo'llanma, "Sharq", Toshkent. 2013 Tashtemirov R.M. Hayvonlarning mintaqaviy jarrohlik kasalliklari, o'quv qo'llanma. "Sharq", Toshkent, 2017 Тимофеев С.В., Филиппов Ю.И и др. «Общая хирургия животных» Москва, "Зоомедлит". 2007. <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p>

	<ol style="list-style-type: none"> Bo'yinturuq venaning yallig'lanishini davolash. Otlarda yag'rin sohasidagi gematoma va limfoekstravazatlarini, yag'ir kasalligini davolash. Chov – yorg'oq churrasini operativ davolash. Otda yelin so'rgichlari jarohatlari va sut sisternasi oqmalarini yopish hamda bitib qolishini davolash. To'g'ri ichakning chiqib qolishini to'g'rilash. Pararektal absesslar va flegmonalarni davolash. Preputsiy va jinsiy a'zo lat eyishlari va jarohatlarini davolash. Jinsiy a'zo fibropapillomatozini davolash. Prostata bezining yallig'lanishini va gipertrofiyasini davolash. Otlarda yelka-kurak sohasidagi muskullarning fassikulyar miopatozni davolash. Otlarda pay kasalliklarini davolash tamoyillari. Otlarda bo'g'im kasalliklarini davolash tamoyillari. Otlarda yelka suyagining sinishini davolash. Otlarda tirsak bo'g'imining aseptik va yiringli yallig'lanishlarini davolash. Otlarda bilaguzuk bo'g'imining jarohatlarini davolash. Otlarda kaft sohasidan o'tadigan paylarning yallig'lanishini davolash. Otlarda tos – son bo'g'imining chiqishini davolash. Otlarda tizza qopqoqchasi chiqishini davolash. Ot tuyoqlarini tozalash va qirqish, taqalash texnikasi. Bilaguzuk bursasi kasalliklari. Barmoq bo'g'imlarining kasalliklari. Tushoq bo'g'imi sohasidagi dermatit va ekzemalar. Katta boldir, kichik boldir nervlarning falajlari Sag'ri muskullarining fassikulyar miopatozi Tos-son va tiza bo'g'imlarining chiqishi va yallig'lanishi. Katta boldirning old muskuli va kichik boldirning uchini muskulining uzilishlari Kichik va katta boldir suyaklarning sinishlari. Sakrash bo'g'imi kasalliklari. Kaft sohasidagi jarohatlar va lat yeyishlarining nazariy asoslari. <p>Amaliy mashg'ulotlar zarur asbob-uskunalar, preparatlar bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga</p>
--	---

muvofig.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Otlarni xirurgik tekshirish usullari.
2. Otlarni zamonaviy fiksatsiya qilish usullari.
3. Kasal otlarni saqlash va oziqlantirish.
4. Xirurgik kasal otlarni reanimatsiya qilish.
5. Otlarni jag' bo'g'imi kasalliklari.
6. Otlarda noxona kasalligini davolash.
7. Otlarni og'iz bo'shlig'i kasalliklari.
8. So'lak bezi va so'lak yo'llari kasalliklari.
9. Otlarda tag'naq kasalligini konservativ davolash.
10. Tish kasalliklari.
11. Tish tosh kasalliklari.
12. Milk va lunj kasalliklari.
13. Yelin kasalliklari.
14. To'sh suyagi kasalliklari.
15. Bel muskullari va umurtqalari kasalliklari.
16. Varikosele. Hidrosele.
17. Diafragmal dabbalar
18. Urug'don o'smalari.
19. Urug'don tizmachasi kasalliklari.
20. Otlarning papillamatoz kasalliklari.
21. Periorxit. Orxit va epididimitlar
22. Ayg'irlarni bichishdan so'ng asoratlar
23. Tanosil sarkomaning tarqalishi va uni jarrohlik yo'l bilan davolash
24. Pastki jag' bo'g'imining jarohatlari va yallig'lanishi.
25. Shox shikastlanishlari.
26. Yelinni sovuq urish.
27. Pararektal oqmalar.
28. Spondiloartrit.
29. Umurtqalar sinishi.
30. O'pka, chov, urg'ochi itlarda chov, oraliq, qorinning travmatik churralari.
31. Yelinning jarohlik kasalliklari.
32. Tos, dumg'aza suyaklari va dum umurtqalari sinishlari.
33. Dumg'aza-quymich birikmasining cho'zilishi
34. Urug' pufakchalarining yallig'lanishi.
35. Jinsiy a'zo jarohatlari va lat yeyishlari.

36. Yelka bo'g'imining artrozi.
37. Tiza bo'g'imining chiqishi va yallig'lanishlari.
38. Kaft suyaklarining yiringli ostiti va osteomieliti
39. Kunjutsimon suyaklarning sinishi.
40. Qorin aortasi tarmoqlarining trombozi.
41. Bo'yin sohasi gigromalari.
42. Tirsak sohasi gigromalari.
43. Sag'ri va son muskullari kasalliklari.
44. Bo'g'imlar artrozi.
45. Tovon bo'g'imi sohasidagi tendovaginitlar.
46. Suyak sinishlarini osteosintez usullari bilan davolash

Mustaqil o'zlashtirilgan mavzular bo'yicha magistr talabalar tomonidan fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda internet tarmoqlaridan foydalanib referat va uning taqdimoti, ko'z kasalliklari diagnostikasini, xorijiy tillardagi adabiyotlardan foydalanishi, keys-stadi, vaziyatli masalalar to'plami ishlab chiqishi tavsiya etiladi.

3. V. Ilmiy amaliyot (stajirovka).

Ilmiy amaliyot ilmiy-tadqiqot ishi va magistrlik dissertatsiyasini bajarish jarayonida amalga oshiriladi. Ilmiy amaliyot (stajirovka) magistratura mutaxassisligi bo'yicha maqsadli kasbiy ta'lim o'quv reja va dasturlarini o'zlashtirish, magistratura talabalarida ilmiy-tadqiqot kompetensiyalarini shakllantirish, ta'limni fan va ishlab chiqarish bilan integratsiyasini rivojlantirish yo'li orqali magistrlar eng yangi ilmiy-texnik rivojlanishdagi yutuqlar hamda iqtisod, fan, texnika, madaniyat va sog'liqni saqlash tarmoqlaridagi zamonaviy texnika va texnologiyalar bazasida ilmiy tadqiqot ishlari, taqozo etganda individual ilmiy izlanish va tajriba-sinovlarni o'tkazish maqsadida tashkil etiladi.

Ilmiy amaliyot (Stajirovka):

- ilmiy tadqiqot olib borish, nazariy va amaliy bilimlarni chuqurlashtirishi;
- fan, soha hamda boshqa tarmoqlardagi zamonaviy texnika va texnologiyalar bilan tanishtirishi;
- amaliy kasbiy va ilmiy-tadqiqot kompetensiyalarni shakllantirishi;
- kasbga samarali moslashuvni ta'minlashi lozim.

Bunda ilmiy amaliyot (stajirovka)ga yo'llangan magistratura talabasi o'quv jarayoni jadvalini individual grafik asosida ham bajarishi Ko'z da tutiladi. Ushbu holatda stajirovkani tashkil etish tartib-qoidolari amaldagi normativ-huquqiy hujjat (Nizom) asosida olib boriladi.

4. VI. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)

Fanni o'zlashtirish natijasida magistr: